

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

โครงการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม
ประเพณีท้องถิ่นวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สนองพระราชดำริ
โดย สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (อพ.สร.-มรภ.บุรีรัมย์)
ประจำปีงบประมาณ 2565

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สอนองพระราชดำริ

โครงการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม/ประเพณี
ท้องถิ่นวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์
กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

สอนองพระราชดำริ

รายงานผลการดำเนินงาน
ประจำปีงบประมาณ 2565

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (อพ.สธ.-มรภ.บุรีรัมย์)
ประจำปีงบประมาณ 2565
คำนำ

รายงานผลการดำเนินงานโครงการเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสรุปผลการดำเนินงานโครงการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่นวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อพ.สธ.) และสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 5 อำเภอ จังหวัดบุรีรัมย์ ในพื้นที่เป้าหมาย 5 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนบ้านหนองต้อ ตำบลหูก่าน อำเภอปะคำ ชุมชนบ้านสายโทะใต้ 5 ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด ชุมชนบ้านบุ ตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย ชุมชนบ้านบุญช่วย ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์ ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง

จากผลการดำเนินงาน โครงการได้ดำเนินตามกรอบการเรียนรู้ทรัพยากรและกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร โดยได้สำรวจ ค้นหา รวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชนที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดบุรีรัมย์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของชุมชน 2) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 3) วิถีชีวิตชุมชน 4) ประเพณีและความเชื่อ และ 5) ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินงานสำเร็จลุล่วงและบังเกิดผลดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากบุคคลและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนและร่วมมือขับเคลื่อนการดำเนินงานสนองพระราชดำริเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเป็นอย่างดี และหวังว่ารายงานผลการดำเนินงานโครงการเล่มนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษาข้อมูลวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่นวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีคุณค่ายิ่งต่อไป

คณะผู้จัดทำ
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์โครงการ.....	3
เป้าหมาย.....	3
ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ.....	4
ผลที่จะได้รับ.....	4
กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ที่ได้รับประโยชน์.....	4
สถานที่จัดกิจกรรมตามโครงการ.....	5
แผนปฏิบัติงาน.....	5
งบประมาณที่เสนอขอและงบประมาณที่ได้ใช้จริง.....	5
บุคคล/หน่วยงานที่รับผิดชอบ.....	6
ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นที่ในการดำเนินโครงการ.....	7
ข้อมูลตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์.....	7
ข้อมูลตำบลจันทเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์.....	10
ข้อมูลตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์.....	12
ข้อมูลตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	14
ข้อมูลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	15
บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน.....	17
พื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์.....	17
พื้นที่ตำบลจันทเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์.....	34
พื้นที่ตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์.....	42
พื้นที่ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	50
พื้นที่ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	60

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ชุมชนบ้านหนองต้อและชุมชนบ้านหนองต้อพัฒนา.....	18
2	แหล่งน้ำชุมชนบ้านหนองต้อและชุมชนบ้านหนองต้อพัฒนา.....	19
3	เสาหินโบราณหรือศิลาแลงโบราณ.....	20
4	เสาหินโบราณหรือศิลาแลงโบราณ.....	20
5	สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา.....	21
6	แหล่งน้ำสำหรับการดำรงชีวิตของชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา	22
7	แหล่งน้ำสำหรับการดำรงชีวิตของชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา	22
8	การประกอบอาชีพของชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา.....	23
9	การปลูกพืชผักของชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา.....	24
10	แหล่งประกอบอาชีพชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา.....	24
11	แหล่งประกอบอาชีพชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา.....	25
12	การเลี้ยงสัตว์ในชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา.....	25
13	การทอเสื่อในชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา.....	26
14	วิถีชีวิตในชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา.....	26
15	วัดหนองต้อ.....	27
16	บริเวณภายในวัดหนองต้อ.....	28
17	บริเวณภายในวัดหนองต้อ.....	28
18	บริเวณภายในวัดหนองต้อ.....	29
19	บริเวณภายในวัดหนองต้อ.....	29
20	บริเวณภายในวัดหนองต้อ.....	30
21	การประกอบอาหารพื้นบ้าน.....	31
22	การทอเสื่อ.....	31
23	การทอเสื่อ.....	32

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
24	การทอเสื่อ.....	32
25	การทอเสื่อ.....	33
26	ผลิตภัณฑ์ในชุมชน.....	33
27	ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านสายโท 5 ได้.....	34
28	ศาลาประชาคมหมู่บ้านชุมชนบ้านสายโท 5 ได้.....	35
29	แหล่งน้ำชุมชนบ้านสายโท 5 ได้.....	35
30	แหล่งน้ำชุมชนบ้านสายโท 5 ได้.....	36
31	สวนยางในชุมชนบ้านสายโท 5 ได้.....	37
32	แปลงเกษตรในชุมชนบ้านสายโท 5 ได้.....	38
33	วัดบ้านสายโท 5 -6 ได้.....	38
34	การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญตามความเชื่อ.....	39
35	การประกอบพิธีกรรมตามประเพณีทางศาสนา.....	40
36	หมอสมนไพร.....	41
37	ปราสาทหินขนาดเล็กชุมชนสายโท 5 ได้.....	41
38	ปราสาทหินขนาดเล็กชุมชนสายโท 5 ได้.....	42
39	บริเวณชุมชนบ้านบุ.....	43
40	แหล่งน้ำชุมชนบ้านบุ.....	44
41	หนองน้ำโบราณ ชุมชนบ้านบุ.....	45
42	วิถีชีวิตเกษตรกรรม ชุมชนบ้านบุ.....	46
43	อาชีพเลี้ยงสัตว์ ชุมชนบ้านบุ.....	46
44	อาชีพเลี้ยงสัตว์ ชุมชนบ้านบุ.....	47
45	วัดบ้านบุ.....	48

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
46	นักดนตรีเรือมอันเร.....	49
47	นักดนตรีเรือมอันเร (ตาบุญเลี้ยง ส้มสาย ผู้ทำหน้าที่กระทบสาก).....	49
48	ชุมชนบ้านบุญช่วย หมู่ 13.....	50
49	ชุมชนบ้านบุญช่วย หมู่ 13.....	51
50	แหล่งน้ำชุมชนบ้านบุญช่วย.....	51
51	แหล่งน้ำชุมชนบ้านบุญช่วย.....	52
52	อาชีพเกษตรกรรม.....	52
53	อาชีพเลี้ยงสัตว์.....	53
54	อาชีพเลี้ยงสัตว์.....	54
55	การทอผ้า.....	55
56	ประเพณีทางศาสนา.....	56
57	สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา.....	57
58	วัดบุญช่วย.....	58
59	เสาหินศักดิ์สิทธิ์.....	58
60	โบราณวัตถุ.....	59
61	หมอขวัญหรือ “ฮาวปลิง”.....	61
62	ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์.....	61
63	สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ.....	62
64	โคกหนองนาโมเดล.....	63
65	โคกหนองนาโมเดล.....	64
66	ศาลเจ้าพ่อหนองหงส์.....	64
67	วัดปราสาทหนองหงส์.....	65

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงสืบสานพระราชปณิธาน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งทรงมีสายพระเนตรยาวไกล ทรงให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่ทรงทำเป็นตัวอย่างด้วยพระองค์เอง ในปี พ.ศ. 2503 ที่เสด็จผ่านอำเภอนาทอง จังหวัด เพชรบุรี เพื่อแปรพระราชฐานไปยังพระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทรงทอดพระเนตรพื้นที่ที่มียางนาอยู่ และกำลังจะเปลี่ยนแปลงไป จึงทรงให้อนุรักษ์ต้นยางนาและเพาะเมล็ดยางนา ต่อมาในวันที่ 28 กรกฎาคม 2504 ซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระชนมายุ 9 พรรษา ทรงร่วมปลูกป่ายางนากับสมเด็จพระบรมราชชนกและสมเด็จพระบรมราชชนนี โดยมีข้าราชการ บริหาร คณาจารย์และนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกันปลูกต้นยางนา เป็นสวนป่ายางนา ณ พระราชวังสวนจิตรลดา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ยังทรงให้นำพรรณไม้จากภูมิภาคต่าง ๆ มาปลูกไว้ในพระราชวังสวนจิตรลดา เพื่อเป็นแหล่งศึกษา และทรงมีโครงการพระราชดำริที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรพัฒนาแหล่งน้ำ การอนุรักษ์และพัฒนาดิน อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ต่อมาใน พ.ศ. 2535 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสืบทอดพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมีพระราชดำริกับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวังให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ โดยพระราชทานให้โครงการสวนพระองค์สวนจิตรลดา ฝ่ายวิชาการเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งธนาคารพืชพรรณขึ้น ใน พ.ศ. 2536 - 2549 ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และเป็นหน่วยงานขึ้นตรงกับเลขาธิการพระราชวัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 สำนักพระราชวังดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้ และให้ อพ.สธ. ดำเนินการแยกส่วนอย่างชัดเจนจากโครงการสวนพระองค์สวนจิตรลดา โดยที่ อพ.สธ. ดำเนินงาน

ภายใต้แผนแม่บทเป็นระยะ โดยมีระยะห้าปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนถึงแผนที่เจ็ด จึงเรียกว่าแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีพันธกิจที่ประกอบด้วย 7 พันธกิจ ดังนี้ 1) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรม 2) อนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานใต้ 3) สืบสานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ 4) พัฒนาและศึกษาค้นคว้าวิจัย องค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ 5) สร้างองค์ความรู้และประยุกต์ ศิลปะและวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสานใต้ 6) พัฒนาระบบสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ และ 7) สร้างเครือข่ายทางศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการต่อยอด และยกระดับมาตรฐานสู่สากล และยังได้เข้าร่วมเป็นหน่วยงานสนองพระราชดำริ โครงการอนุรักษ์ พันธกรรมพีชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) และได้ดำเนินการจัดทำโครงการและกิจกรรมตามแผนแม่บท อพ.สธ. เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน คือ โครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกะสัง อำเภอประโคนชัย อำเภอพุทไธสง อำเภอแคนดง อำเภอหนองกี่ อำเภอเฉลิมพระ เกียรติรองรับการพัฒนา ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับให้บริการผู้เข้าเยี่ยมชมศูนย์วัฒนธรรมอีสาน ใต้มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ในปีงบประมาณ 2565 สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้รับจัดสรร งบประมาณ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ดังนั้น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม จึงได้จัดทำโครงการสำรวจ และเก็บ รวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่นชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นการต่อยอดจากโครงการ จัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ในปีงบประมาณที่ผ่านมา โดย กำหนดพื้นที่ที่ใช้ศึกษาในพื้นที่ 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ชุมชนบ้านหนองด้อ อำเภอปะคำ ชุมชนบ้านสายโทะใต้ 5 อำเภอบ้านกรวด ชุมชนบ้านบุ อำเภอละหานทราย ชุมชนบ้านบุญช่วย อำเภอพลับพลาชัย และชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์ อำเภอโนนดินแดง เพื่อสำรวจ ค้นหา รวบรวม ข้อมูลวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชนที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านต่าง ๆ ของจังหวัด บุรีรัมย์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของชุมชน 2) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 3) วิถีชีวิต ชุมชน 4) ประเพณีและความเชื่อ และ 5) ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยนำมาจัดทำข้อมูล ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในศูนย์ วัฒนธรรมอีสานใต้ และฐานข้อมูลระบบออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษา ประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูลได้ อย่างสะดวก รวดเร็ว และตอบสนองต่อความต้องการ ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจในความเป็นทรัพยากร

วัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์จังหวัดบุรีรัมย์ ในการนี้ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมได้ร่วมพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นและปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของคนในจังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อพ.สธ.)
2. เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 5 อำเภอ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่
 - ชุมชนบ้านหนองต้อ ตำบลหูก่านบ อำเภอปะคำ
 - ชุมชนบ้านสายโทใต้ 5 ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด
 - ชุมชนบ้านบุ ตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย
 - ชุมชนบ้านบุญช่วย ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย
 - ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์ ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง

เป้าหมาย

1. เป้าหมายตามแผนแม่บท

ดำเนินงานตามแผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2569) ตาม กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

2. เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- 2.1 จำนวนข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์
- 2.2 จำนวนผลงานเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์อย่างน้อย 5 แหล่ง

3. เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

เป็นฐานข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอพลับพลาชัย อำเภอบ้านกรวด อำเภอละหานทราย อำเภอปะคำ และอำเภอโนนดินแดง เป็นฐานข้อมูลวิจัย อพ.สธ. ฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาอีสานใต้

ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

จำนวนข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ อย่างน้อย 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของชุมชน 2) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 3) วิถีชีวิตชุมชน 4) ประเพณีและความเชื่อ และ 5) ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

2.1 มีการดำเนินการและการรายงานผลตามกรอบและแนวทางของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

2.2 มีฐานข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอพลับพลาชัย อำเภอบ้านกรวด อำเภอละหานทราย อำเภอปะคำ และอำเภอโนนดินแดง

ผลที่จะได้รับ

1. ได้ข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์เชิงพื้นที่ในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ และฐานข้อมูลระบบออนไลน์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์

2. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิบัตรรวมวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน และนาฏศิลป์พื้นเมือง

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ที่ได้รับประโยชน์

1. พื้นที่ชุมชน 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่
 - ชุมชนบ้านหนองต้อ ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ
 - ชุมชนบ้านสายโทะใต้ 5 ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด
 - ชุมชนบ้านบุ ตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย
 - ชุมชนบ้านบุญช่วย ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย
 - ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์ ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง
2. ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สถานที่จัดกิจกรรมตามโครงการ

1. พื้นที่ชุมชน 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอพลับพลาย อำเภอบ้านกรวด อำเภอละหานทราย อำเภอปะคำ และอำเภอโนนดินแดง
2. ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม	ปี พ.ศ. 2564			ปี พ.ศ. 2565				
	ไตรมาสที่ 1			ไตรมาสที่ 2		ไตรมาสที่ 3		
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	←→							
วางแผนโครงการ (P)								
จัดทำร่างและรายละเอียดโครงการฯ			←→					
นำเสนอผู้บริหารเพื่อขอความเห็นชอบ				←→				
ขออนุมัติโครงการ				←→				
ประสานประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน				←→				
ดำเนินโครงการ (D)								
ดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผน	←→					→		
ติดตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (C)								
รายงานการประเมินผลโครงการ						←→		
นำผลสรุปมาปรับปรุงเพื่อวางแผนครั้งต่อไป (A)								
ประชุมสรุปเพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป							←→	→

งบประมาณที่เสนอขอและงบประมาณที่ได้ใช้จริง

งบประมาณที่เสนอขอ

☒ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565

โครงการการบริหารจัดการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) รหัสโครงการ 65 - 03 - 0103 จำนวนเงิน 150,000

บาท

☐ ใช้งบประมาณของหน่วยงาน (ระบุแหล่งงบประมาณ)

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

.....
งบประมาณที่ใช้จริง จำนวน 150,000 บาท โดยใช้จ่าย ดังนี้

1. การประชุมคณะทำงานเตรียมความพร้อม รวมงบประมาณ 12,000 บาท
2. ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลฯ ในพื้นที่เป้าหมาย รวมงบประมาณ 117,610 บาท
3. จัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการจัดทำข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ในจังหวัดบุรีรัมย์ (รายงานฉบับสมบูรณ์) รวมงบประมาณ 20,390 บาท

บุคคล/หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ส่วนที่ 2

บริบทพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม

โครงการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่นวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร ประกอบด้วยพื้นที่ 5 อำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ จึงขอเสนอข้อมูลทั่วไป ดังนี้

1. ข้อมูลตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ
2. ข้อมูลตำบลจันทเพชร อำเภอบ้านกรวด
3. ข้อมูลตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย
4. ข้อมูลตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย
5. ข้อมูลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง

ข้อมูลตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ

ลักษณะที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 12 บ้านน้อยสามัคคี ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ มีเขตปกครองท้องที่อยู่ 19 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอปะคำ ซึ่งห่างจากที่ว่าการอำเภอปะคำ ประมาณ 6 กิโลเมตร

เนื้อที่

ตำบลหูก้านบมีเนื้อที่ประมาณ 66.95 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 41,843.75 ไร่ ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่โดยรวมเป็นที่ราบสูงสลับภูเขา และมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำอาชีพเกษตรกรรมทั้งทางการทำไร่ ทำนา ปศุสัตว์ พื้นที่ส่วนใหญ่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ จรดเทศบาลตำบลปะคำ, องค์การบริหารส่วนตำบลไทยเจริญ และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ จรดเทศบาลตำบลโนนดินแดงและองค์การบริหารส่วนตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออกจรด องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปอ อำเภโนนดินแดง และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะครอง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก จรดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว และองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

พื้นที่รับผิดชอบและประชากร แบ่งเขตการปกครองทั้งหมด 19 หมู่บ้าน

ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเขตภูมิอากาศแบบ

สวันนา มีลักษณะอากาศที่มีฤดูแล้งสลับฤดูฝนอย่างเด่นชัด ลักษณะอากาศเช่นนี้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุม 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจึงสามารถแบ่งออกเป็น 3 ฤดูดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนกุมภาพันธ์

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรการปศุสัตว์

การเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าว การปลูกมันสำปะหลัง การปลูกอ้อย การปลูกยางพารา การปลูกปาล์ม

การปศุสัตว์ ได้แก่ มีการเลี้ยงโคนม โคพันธุ์เนื้อ โคพื้นบ้าน กระบือ สุกร ไก่พันธุ์ และเลี้ยงหม่อนไหม

การอุตสาหกรรม ได้แก่ โรงสีข้าว 5 แห่ง ร้านทำขนมจีน 5 แห่ง โรงกลั่นสุรา 1 แห่ง ร้านซ่อมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และร้านเคาะพ่นสี 11 แห่ง

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่า ประชากรที่มีอายุ 15 – 60 ปี อยู่ในกำลังแรงงาน ร้อยละ 95 เมื่อเทียบกับอัตราส่วนกับจังหวัด ร้อยละ 73.99 ซึ่งสูงกว่ามาก แต่ค่าแรงในพื้นที่ต่ำกว่าระดับจังหวัด โดยเฉพาะแรงงานด้านการเกษตร ประชากรอายุระหว่าง 25 – 50 ปี บางส่วน ไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ ปัญหาที่พบคือ ประชากรต้องไปทำงานนอกพื้นที่ในเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้านใหญ่ ๆ เพราะในพื้นที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงานเยอะ เพราะพื้นที่ส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัย ปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้

ด้านสาธารณสุข

ตำบลหุทาบมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหุทาบ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง

ด้านการศึกษา

สถานการศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหุทาบมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 จำนวน 4 แห่ง แยกเป็นโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาจำนวน 3 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรมการศาสนา จำนวน 1 แห่ง สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ดังนี้

- โรงเรียนบ้านสุขสำราญ
- โรงเรียนบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง
- โรงเรียนบ้านหุทาบ

- โรงเรียนบ้านหนองต้อ
- โรงเรียนปะคำพิทยาคม
- ศูนย์พัฒนาเด็กวัดสุกิจธรรมาวาสตำบลหูก้านบ
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านสุขสำราญ
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง
- ศูนย์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรชามหาราชินี ปะคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ด้านศาสนา

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหูก้านบส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ โดยมีวัด 2 แห่งและสำนักสงฆ์ 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 แห่ง

ด้านวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลหูก้านบ มีภาษาท้องถิ่นที่หลากหลายใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่วนมากจะเป็นภาษาไทยอีสาน เขมร ปะปนบางส่วน และภาษาไทยนางรอง แต่ก็มีประเพณีและวัฒนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เหมือนกับประเพณีท้องถิ่นอื่น ๆ ดังนี้

- ประเพณีสงกรานต์ วันที่ 12 – 13 เมษายน ของทุกปี จัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุและจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ
- ประเพณีเข้าพรรษา วันเข้าพรรษาทุกปี จัดกิจกรรมร่วมทำบุญตักบาตร แห่เทียนเข้าพรรษา
- ประเพณีลอยกระทง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 จัดกิจกรรมงานประเพณีลอยกระทง
- ประเพณีบุญบั้งไฟ เดือน พฤษภาคม ถึง มิถุนายน ของทุกปี จัดกิจกรรมงานประเพณีบุญบั้งไฟ โดยจัดให้มีขบวนแห่และแข่งขันการจุดบั้งไฟ
- ประเพณีแข่งเรือ เดือน เมษายน จัดกิจกรรมแข่งขันเรือพายความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหูก้านบ มีสถานีตำรวจภูธรปะคำ เป็นผู้รับผิดชอบและให้บริการประชาชนในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยมีผู้ยามให้บริการประชาชนบริเวณสี่แยกบ้านสุขสำราญ

ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งน้ำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหูก้านบ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถใช้ในการอุปโภคบริโภค ทำการเกษตร และทำน้ำประปา ซึ่งเป็นลำน้ำลำห้วย จำนวน 5 สาย ไหลผ่านพื้นที่ตำบล ได้แก่ ลำพุง ห้วยซับห้วย ลำมาศน้อย ลำนางรอง ลำปลายมาศ

อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่ตำบล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำซับประดู่

อ่างเก็บน้ำซับหวาย และอ่างเก็บน้ำก้านด้า

บึง หนอง (ขนาดใหญ่) ในเขตพื้นที่ตำบล จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ หนองไม้เสียบ และ
หนองต้อ

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ ฝาย จำนวน 4 แห่ง บ่อน้ำตื้น จำนวน 35 แห่ง บ่อน้ำบาดาล
จำนวน 46 แห่ง และสระ จำนวน 20 แห่ง

ข้อมูลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด

เทศบาลตำบลจันทบเพชร เดิมเป็นรูปแบบสภาตำบลมาก่อน และต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประกาศของกระทรวงมหาดไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 113 ตอนที่ 9 ง ลงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2539 เป็นลให้สภาตำบลจันทบเพชรเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลจันทบเพชร และต่อมาได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจันทบเพชรเป็นเทศบาลตำบลจันทบเพชร ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2551 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

ลักษณะที่ตั้ง

ที่ทำการสำนักงานเทศบาลตำบลจันทบเพชร อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด ตั้งอยู่เลขที่ 123 หมู่ที่ 4 ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีระยะทางห่างจากอำเภอบ้านกรวดประมาณ 11 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณ 80 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 400 กิโลเมตร

พื้นที่เทศบาลตำบลจันทบเพชร มีพื้นที่ประมาณ 62.169 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 34,805.62 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 1 ตำบล จำนวน 12 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านสายโท 3 ใต้
- หมู่ที่ 2 บ้านสายโท 5 เหนือ
- หมู่ที่ 3 บ้านสายโท 5 ใต้
- หมู่ที่ 4 บ้านสายโท 6 เหนือ
- หมู่ที่ 5 บ้านสายโท 6 ใต้
- หมู่ที่ 6 บ้านสายโท 7
- หมู่ที่ 7 บ้านตาปาง
- หมู่ที่ 8 บ้านสายโท 8 เหนือ
- หมู่ที่ 9 บ้านสายโท 8 ใต้
- หมู่ที่ 10 บ้านสายโท 4 ใต้
- หมู่ที่ 11 บ้านพัฒนานิคม
- หมู่ที่ 12 บ้านสายโท 8 กลาง

อาณาเขตติดต่อ เทศบาลตำบลจันทบเพชรมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลหินลาดและตำบลโนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสายตะกู อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชนในเขตเทศบาลจันทบเพชร โดยทั่วไปประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้าง ในพื้นที่ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกร เช่น

- การเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา มันสำปะหลัง ข้าว อ้อย
- ร้านขายของชำ
- ปศุสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงโค กระบือ สุกร
- การบริการ

สถานประกอบการด้านพาณิชยกรรมและการบริการ เช่น ร้านค้าทั่วไป จำนวน 74 แห่ง
ร้านตัดผม/เสริมสวย จำนวน 6 แห่ง

การอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลตำบลจันทบเพชร โดยส่วนใหญ่แล้วยังเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ โรงสีข้าว มีจำนวน 26 แห่ง โรงงานยางพารา มีจำนวน 9 แห่ง โรงขนมจีน มีจำนวน 2 แห่ง

ด้านสภาพทางสังคม

มีศูนย์บริการด้านสาธารณสุข จำนวน 1 แห่ง เป็นหน่วยบริการขั้นปฐมภูมิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสายโท5 ใต้ ซึ่งตั้งอยู่ ณ บ้านสายโท 5 ใต้ หมู่ที่ 3 เปิดดำเนินการเมื่อ 1 มิถุนายน 2542 ลักษณะการให้บริการ

การท่องเที่ยว ตำบลจันทบเพชรเป็นพื้นที่ติดแนวชายแดนไทยกับประเทศกัมพูชา ซึ่งมีช่องทางที่ราษฎรใช้ติดต่อค้าขายระหว่างกัน ชื่อช่องสายตะกู ปัจจุบันเปิดเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าระหว่างราษฎรไทยและกัมพูชา โดยมีราษฎรพื้นที่ข้างเคียงเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกันก็ยังมีปราสาทบายแบก ซึ่งเป็นหลักฐานทางโบราณคดี ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก หากได้รับการบูรณะก็จะทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ไม่ไกลจากจุดนี้จะมีเนิน 391 ที่สามารถปรับปรุงให้เป็นจุดชมวิวและที่พักผ่อนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง

การปศุสัตว์ สำหรับการปศุสัตว์ในเขตเทศบาลจันทบเพชรประมาณร้อยละ 20 ประชาชนส่วนใหญ่มีกาชีพลี้ยงโค กระบือ ไก่

ด้านสังคม หมู่บ้านมี 12 หมู่บ้าน 15 ชุมชน จำนวน 2,233 หลังคาเรือน จำนวนประชากรในตำบล 7,742 คน มีผู้นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 99 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 0.1 ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีวัด 10 แห่ง สำนักสงฆ์ 1 แห่ง

ลักษณะการใช้ที่ดินของราษฎรในเขตเทศบาลจันทบเพชร มีดังนี้ พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 29,461 ไร่ พื้นที่ที่อยู่อาศัย จำนวน 1,060 ไร่ พื้นที่แหล่งน้ำ จำนวน 1,310 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ จำนวน 6,456 ไร่ พื้นที่อื่น ๆ จำนวน 518.62 ไร่

ข้อมูลตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย

ตำบลตาจ่งมีประวัติความเป็นมา ชุมชนแห่งนั้นก่อตั้งขึ้นมาประมาณ 200 ปีมาแล้ว โดยมีผู้มาอาศัยบ้านเรือนอยู่ครอบครัวแรกชื่อ “ตาจ่ง” ต่อมาได้มีครอบครัวอื่นย้ายเข้ามาอยู่เรื่อย ๆ ส่วนใหญ่อพยพมาจากเขมรต่ำ (ประเทศกัมพูชา) และจากจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากประเทศกัมพูชาในขณะนั้นตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส และเกิดการสู้รบกัน จึงมีผู้คนอพยพหนีภัยสงครามหาดินแดนที่สงบกว่า ส่วนผู้ที่อพยพมาจากจังหวัดนครราชสีมา เพราะว่าหนีคดีอาญาหลบมาซ่อนตัวในเขตป่าทึบ และเป็นการยากลำบากที่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองจะติดตามจับกุมได้ และได้ร่วมกันก่อตั้งหมู่บ้านชื่อ “บ้านตาจ่ง”

– พ.ศ. 2504 บ้านตาจ่งเดิมเป็นหมู่บ้านที่ 15 ตำบลละหานทราย กิ่งอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

– พ.ศ. 2506 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งตำบลตาจ่งเป็นอีกตำบลหนึ่ง โดยแยกออกจากตำบลละหานทราย และบ้านตาจ่งเป็นหมู่ที่ 6 ของตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ คำว่า “ตาจ่ง” เป็นคำที่มาจากภาษาเขมรว่า “ตาจ็อง” “จ็อง” หมายถึง ยอดปลาย “ตาจ่ง” แปลว่า บ้านตายอด หรือบ้านยอดเยี่ยม โดยมีนายเผ้ว เบ็ญจคุ้ม เป็นกำนันตำบลตาจ่งคนแรก ราษฎรท้องถิ่นพูดภาษาท้องถิ่น เขมร ลาว

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 136 ตั้งอยู่ที่บ้านตาจ่ง หมู่ที่ 5 ตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหน่วยบริการที่ตั้งอยู่ติดถนนเส้นทางหลักของถนนสายละหานทราย-บ้านกรวด ระยะทางห่างจากจังหวัด 112 กิโลเมตร การคมนาคมใช้ทางรถยนต์ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านยายแยมวัฒนา ตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดบุรีรัมย์ และ บ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านตะลุมปึก ตำบลหนองไผ่งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

อาณาเขตติดต่อตามรอยต่อของพื้นที่มีผู้มาใช้บริการในเขตตำบลตาจ่ง มีดังต่อไปนี้คือ

- ตำบลหนองแวง อ.ละหานทราย มีจำนวน 3 หมู่บ้าน คือ ปากช่องหมู่ 1, 6, 7
- ตำบลหนองไผ่งาม อ.บ้านกรวด มีจำนวน 3 หมู่บ้าน คือ 3, 7, 5
- ตำบลจระเข้มาก อ.ประโคนชัย มี 2 หมู่บ้านคือ บ้านโคกเมือง บ้านเขาคอก

ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน
 ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนตุลาคม
 ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์

การคมนาคม

สภาพการคมนาคมของตำบลตาจาง ถนนเชื่อมหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง และถนนหินคลุกบางส่วน ในช่วงหน้าฝนถนนเป็นหลุม เป็นบ่อ มีน้ำท่วมขัง หน้าแล้งฝุ่นกระจาย ทำให้การคมนาคมไม่สะดวก ประชาชนเดินทางไปอำเภอละหานทราย โดยรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ส่วนตัว หรือรถยนต์โดยสารประจำทาง มีวันละ 1 เที่ยว ถนนเชื่อมต่อระหว่างอำเภอละหานทรายและตำบลตาจาง เป็นถนนลาดยางของกรมทางหลวงชนบท

ข้อมูลตำบลสะเตา อำเภอพลับพลาชัย

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง อาณาเขต เขตการปกครอง ประชากร การศึกษา สาธารณสุข ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเตา อำเภอพลับพลาชัย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ 36 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวอำเภอพลับพลาชัย 3.5 กิโลเมตร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 ใน 6 ของอำเภอพลับพลาชัย มีเขตพื้นที่การดำเนินงานจำนวน 5 หมู่บ้าน แบ่งออกเป็นสองส่วนโดยอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอพลับพลาชัย ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร จำนวน 3 หมู่บ้าน และอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอพลับพลาชัย ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร จำนวน 2 หมู่บ้าน โดยมีเทศบาลตำบลพลับพลาชัยอยู่ระหว่างกลาง และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

อาณาเขต

ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลสำโรง ตำบลโคกขมิ้น,เทศบาลตำบลพลับพลาชัย อำเภอพลับพลาชัย

ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลป่าซัน อำเภอพลับพลาชัย, ตำบลไพศาล
 อำเภอประโคนชัย

ด้านทิศใต้ ติดต่อกับตำบลจันทุม อำเภอพลับพลาชัย, ตำบลไพศาล อำเภอประโคนชัย

ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลสำโรง อำเภอพลับพลาชัย ตำบลบ้านไทร
 อำเภอประโคนชัย

สำนักงานที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาย จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่เลขที่ 98 หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาย จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ 31250 โทรศัพท์ 0-4466-6638 โทรสาร 0-4466-6639

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดามีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 39.98 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 24,990 ไร่

ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะเดามีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม และน้ำท่วมถึงสลับกับที่ราบสูงบางส่วน ลักษณะทางภูมิประเทศพื้นที่เป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นที่อยู่ออาศัย และส่วนที่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร โดยใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพหลัก เช่น ปลูกข้าวหอมมะลิปลูกพืชสวนและพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล และใช้พื้นที่ในการปศุสัตว์และเลี้ยง สัตว์เช่นโค กระบือเป็ดไก่ เป็นต้น

จำนวนหมู่บ้านและประชากร

จำนวนหมู่บ้านจากข้อมูลของสำนักทะเบียนราษฎรอำเภอพลับพลายในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลสะเดา จำนวน 5 หมู่บ้าน ความหนาแน่นของประชากร มีความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของ ประชากรต่อพื้นที่เท่ากับ 74.41 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร

ข้อมูลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง

ตั้งอยู่ในพื้นที่บางส่วนของตำบลโนนดินแดงและตำบลส้มป่อย เดิมเป็นสุขาภิบาลโนนดินแดง ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 มีเนื้อที่ทั้งหมด 15 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมี ที่ทำการตั้งอยู่เลขที่ 299 หมู่ 5 ถนนราชดำเนิน ตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีดวงตรา ประจำเทศบาลเป็นรูปอนุสาวรีย์เราสู้

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2514-2516 ได้มีประชาชนจากอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงอพยพมา บุกเบิกที่ดินทำกินประมาณ 400-500 ครอบครัว ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการต่อสู้ด้วยอาวุธที่มีความ รุนแรง โดยเฉพาะระหว่างการก่อสร้างถนนสายอำเภอละหานทราย-ตาพระยา ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ทางราชการได้ประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้านโนนดินแดงขึ้นอยู่กับอำเภอละหานทราย และในปี พ.ศ. 2520 ทางราชการได้เริ่มจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชน

จากปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์การก่อการร้ายของฝ่าย คอมมิวนิสต์ในพื้นที่ ทำให้ประชาชนเกิดปัญหาความอดอยาก ความทุกข์ยาก เกิดความระส่ำระสาย ทั่วพื้นที่ ความได้ทรงทราบถึงองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยในความเดือดร้อนของพสกนิกร ทรงแนะนำวิธีการพัฒนาแนวใหม่ เป็น โครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จผสมผสานสมบูรณ์แบบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกส่วนราชการระดมทรัพยากร

ผนีกกำลังปฏิบัติงานในพื้นที่ภายใต้นโยบายเดียวกัน เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ
ประสบภัย

อาณาเขตการปกครอง

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลสัมป่อย อำเภอโนนดินแดง
ทิศใต้ ติดต่อกับเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลสำโรงใหม่ อำเภอ

ละหานทราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำบ อำเภอปะคำ
การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอโนนดินแดงแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 3 ตำบล 37

หมู่บ้าน ได้แก่ โนนดินแดง 15 หมู่บ้าน สัมป่อย 7 หมู่บ้าน ลำนางรอง 15 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่อำเภอโนนดินแดงประกอบด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
4 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลตำบลโนนดินแดง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลโนนดินแดงและตำบลสัมป่อย
- องค์การบริหารส่วนตำบลโนนดินแดง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโนนดินแดง (นอกเขตเทศบาล

ตำบลโนนดินแดง)

- องค์การบริหารส่วนตำบลสัมป่อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสัมป่อย (นอกเขตเทศบาลตำบล
โนนดินแดง)

- องค์การบริหารส่วนตำบลลำนางรอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลลำนางรองทั้งตำบล

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอโนนดินแดง ได้แก่ เขื่อนลำนางรอง ปราสาทหนองหงส์

อนุสาวรีย์เราสู้ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ ผาแดง วัดโนนดินแดงใต้ วัดโนนดินแดงเหนือ

วัดป่าเขากระเจียว สถานศึกษา โรงเรียนร่มเกล้าบุรีรัมย์ โรงเรียนพระปริยัติธรรมโนนดินแดงวิทยาคม

โรงเรียนอนุบาลโนนดินแดง วิทยาลัยการอาชีพโนนดินแดง

ส่วนที่ 3

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่นวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อพ.สธ.) และสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 5 อำเภอ จังหวัดบุรีรัมย์ ในพื้นที่เป้าหมาย 5 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนบ้านหนองต้อ ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ ชุมชนบ้านสายโทะใต้ 5 ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด ชุมชนบ้านบุ ตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย ชุมชนบ้านบุญช่วย ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์ ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง ซึ่งดำเนินการรอบการเรียนรู้ทรัพยากรและกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร มีรายละเอียดผลการดำเนินงานดังนี้

พื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

สถานที่แหล่งข้อมูล : ชุมชนบ้านหนองต้อ หมู่ 9, ชุมชนบ้านหนองต้อพัฒนา หมู่ 18
ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ให้ข้อมูล : 1. นางไพริน ยาพนนต์ ผู้ใหญ่บ้านหนองต้อ หมู่ 9
2. นายอานวย ตุ่มจงกล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหนองต้อพัฒนา หมู่ 18
3. พระใบฎีกาสำเรียง กิตติคุณ เจ้าอาวาสวัดหนองต้อ

ผู้สำรวจ : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผลิตบัพฑิตให้มีความรู้คู่คุณธรรม บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับศาสตร์สากล โดยตอบสนองพันธกิจของมหาวิทยาลัย ซึ่งหนึ่งในพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยคือ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ที่จะต้องร่วมกันส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการในได้หลากหลายทางรูปแบบของกิจกรรมในการเผยแพร่วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นนั้นสามารถนำมาประยุกต์และบูรณาการกับการเรียนการสอนได้ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนและการเผยแพร่จึงควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นผู้นำที่ดีแก่สังคมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ โดยการชี้แนะแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน ให้รู้จักและเข้าใจถึงความงามของศิลปะประจำท้องถิ่น

การเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการของสถาบันในการส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมนั้นเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถนำพาให้นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงความสำคัญของศิลปะประจำชาติ เพื่อที่จะช่วยกันจรรโลงและร่วมกันสืบทอดมรดกอันล้ำค่าให้คงอยู่คู่ชาติไทยสืบต่อไป

การลงพื้นที่สู่ชุมชนเพื่อการสำรวจข้อมูล และการร่วมกิจกรรมของชุมชนจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการพัฒนางานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ดังนั้นสำนักศิลปะและวัฒนธรรมจึงเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้สำรวจพื้นที่ที่มีความสำคัญ พื้นที่ที่มีร่องรอยของชุมชนเก่าและประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นตามวิถีชีวิตชุมชน จึงได้กำหนดพื้นที่สำรวจคือ ชุมชนบ้านหนองต้อ หมู่ 9 และชุมชนบ้านหนองต้อพัฒนา หมู่ 18 ตำบลหูก้านบ อำเภอบะคำ จังหวัดบรีรัมย์

ในปีงบประมาณ 2565 สำนักศิลปะและวัฒนธรรมได้รับมอบหมายให้ดำเนินการขับเคลื่อนและหาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จึงได้ประสานงานยังชุมชนเพื่อสำรวจรวบรวมข้อมูลทางด้านศิลปกรรม สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งได้ผลการดำเนินงานดังนี้

1. ความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนบ้านหนองต้อและชุมชนบ้านหนองต้อพัฒนา แต่เดิมเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆ ที่รวมกันเป็นหนึ่งชุมชน ในอดีตจากประวัติความเป็นมากล่าวไว้ว่า การก่อตั้งหมู่บ้านหรือชุมชนนี้เกิดจากการอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คนในอดีตเพื่อมาตั้งรกรากอยู่บริเวณปัจจุบัน คนเฒ่าคนแก่เล่าว่าได้อพยพมาจากหลายพื้นที่ เช่น จากประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา) จากจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย

ภาพที่ 1 ชุมชนบ้านหนองต้อและชุมชนบ้านหนองต้อพัฒนา

ผู้สูงอายุของชุมชนกล่าวว่า การมาปักหลักฐานที่ชุมชนแห่งนี้เนื่องจากพบแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นหนองน้ำที่มีขนาดใหญ่เหมาะแก่การดำรงชีวิต จึงได้ปักหลักฐานสร้างชุมชนยังบริเวณหนองน้ำแห่งนี้ การมาพบแหล่งน้ำในครั้งนั้นจะปรากฏเห็นต่อไม้ขนาดใหญ่ในหนองน้ำ จึงเป็นที่มาของ “หนองตอ” แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “หนองต้อ” ในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 แหล่งน้ำชุมชนบ้านหนองตอและชุมชนบ้านหนองตอพัฒนา

จากเดิมที่เคยเป็นชุมชนหนองตอ หรือ หนองตอเพียงชุมชนเดียวปัจจุบันได้มีการขยายการปกครองออกเป็น 2 ชุมชน คือชุมชนหนองตอ หมู่ที่ 9 และชุมชนหนองตอพัฒนา หมู่ที่ 18 แต่การไปมาหาสู่หรือการทำกิจกรรมทางประเพณีต่าง ๆ จะกระทำร่วมกันเหมือนดังเช่นในอดีต

ในชุมชนหนองตอและชุมชนหนองตอพัฒนา มีการขุดพบเสาหินโบราณหรือศิลาแลงโบราณบริเวณทุ่งนาของชาวบ้าน ซึ่งการขุดพบในครั้งนั้นปรากฏหลักฐานเสาหินจำนวนมาก สันนิษฐานว่าบริเวณดังกล่าวในอดีตอาจเป็นไปได้ว่าเสาหินเหล่านี้ได้ถูกนำมาสร้างปราสาทหินของคนโบราณ แต่เนื่องจากชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศิลปะเก่าแก่หรือโบราณวัตถุจึงทำให้เสาหินเหล่านี้ถูกโยกย้ายไปเป็นจำนวนมาก เหลือเพียงไม่กี่ชิ้นที่ยังคงมีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเสาหินเหล่านี้จึงต้องมีการเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี ด้วยวิธีการนำมาบดหรือถายไว้ที่วัด เพื่อให้วัดเป็นผู้ดูแลตามวิธีการของทางวัดจัดทำขึ้น

ภาพที่ 3 เสาหินโบราณหรือศิลาแลงโบราณ

ภาพที่ 4 เสาหินโบราณหรือศิลาแลงโบราณ

2. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา จะมีบริเวณพื้นที่หรืออาณาเขตที่ติดต่อกัน โดยมีถนนสายหลักที่เป็นทางเชื่อมในหมู่บ้านเพื่อเดินทางไปมาหาสู่กันและการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกันคือ หนองน้ำขนาดใหญ่ที่เรียกว่า หนองต้อ ซึ่งจะใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับการดำรงชีวิตของชุมชนทั้งสอง โดยแหล่งน้ำนี้จะประกอบไปด้วย สัตว์น้ำ พืชน้ำ ต้นไม้ต่าง ๆ นานาพันธุ์ โดยเฉพาะต้นกก และต้นไทร ซึ่งเป็นพืชไม้ที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพรองจากการทำนํานั้นก็คือ การใช้ต้นกกและต้นไทรประกอบการทอเสื่อซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าสามารถสร้างรายได้ได้อย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องด้วยปัจจุบันไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรเนื่องจากการที่ต้องประกอบอาชีพหลักหรือการทำงานด้านอื่น ๆ รวมทั้งสภาวะทางสุขภาพที่ทำให้ชาวบ้านไม่ได้รับการสืบทอดเท่าที่ควรจึงทำให้อาชีพการทอเสื่อกกเริ่มลดน้อยถอยลงไปมากเมื่อเทียบกับในอดีต

ภาพที่ 5 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา

ภาพที่ 6 แหล่งน้ำสำหรับการดำรงชีวิตของชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา

ภาพที่ 7 แหล่งน้ำสำหรับการดำรงชีวิตของชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา

3. วิถีชีวิตชุมชน

ชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีอาชีพรองอื่น ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำธุรกิจในครัวเรือน การทอเสื่อ และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งการดำรงชีวิตของชุมชนจะเกิดจากการประกอบอาชีพเป็นหลัก กล่าวคือ ชาวบ้านนิยมประกอบอาชีพการทำเกษตรกรรม การทำนา เมื่อมีการทำนาหรือการปลูกพืชก็จะให้ความสำคัญกับการทำเกษตร กิจกรรมต่าง ๆ ตามวิถีชีวิตจะเกิดจากการประกอบอาชีพหลัก เริ่มตั้งแต่การวางแผนการทำนาปี การทำนาปรัง การเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งาน หรือเอาไว้อขาย การปลูกผัก การประกอบอาหาร และการดำรงชีวิตต่าง ๆ ของชาวบ้าน ล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม

ภาพที่ 8 การประกอบอาชีพของชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา

ภาพที่ 9 การปลูกพืชผักของชุมชนหนองต๋อและชุมชนหนองต๋อพัฒนา

ภาพที่ 10 แหล่งประกอบอาชีพชุมชนหนองต๋อและชุมชนหนองต๋อพัฒนา

ภาพที่ 11 แหล่งประกอบอาชีพชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา

ภาพที่ 12 การเลี้ยงสัตว์ในชุมชนหนองต๋อและชุมชนหนองต๋อพัฒนา

ภาพที่ 13 การทอเสื่อในชุมชนหนองต๋อและชุมชนหนองต๋อพัฒนา

ภาพที่ 14 วิธีชีวิตในชุมชนหนองต้อและชุมชนหนองต้อพัฒนา

4. ประเพณีและความเชื่อ

ชุมชนหนองตอและชุมชนหนองต้อพัฒนาจะมีวัฒนธรรมตามประเพณีและความเชื่อที่เกิดจากการนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งในชุมชนจะประกอบพิธีกรรมตามประเพณีทางศาสนาที่วัดประจำหมู่บ้านคือวัดหนองต้อ ซึ่งวัดนี้อยู่ไม่ไกลจากชุมชน ชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดอยู่เสมอในทุกโอกาสทั้งวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีพระใบฎีกาสำเรียง กิตติคุณ เจ้าอาวาสวัดหนองต้อ ซึ่งท่านเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาทำกิจกรรมในทุกโอกาส

นอกจากประเพณีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ชาวบ้านยังมีความเชื่อในเรื่องของพิธีกรรมในอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีภายในชุมชนในหลายพิธีกรรม เช่น การไหว้ศาลตาปู่ ซึ่งเป็นศาลประจำหมู่บ้านตั้งอยู่บนพื้นดินบริเวณใกล้กับหนองน้ำประจำหมู่บ้าน การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญตามความเชื่อของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน เป็นต้น

ภาพที่ 15 วัดหนองต้อ

ภาพที่ 16 บริเวณภายในวัดหนองต๋อ

ภาพที่ 17 บริเวณภายในวัดหนองต้อ

ภาพที่ 18 บริเวณภายในวัดหนองต้อ

ภาพที่ 19 บริเวณภายในวัดหนองต๋อ

ภาพที่ 20 บริเวณภายในวัดหนองต๋อ

5. ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศิลปะและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนหนองต๋อและชุมชนหนองต๋อพัฒนา ยังคงปรากฏร่องรอยของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมที่มาจากการอพยพเพื่อมาตั้งถิ่นฐานในบริเวณหนองต๋อนี้ การอพยพมาในอดีตในครั้งนั้นจะมีผู้คนมาจากหลากหลายท้องถิ่น เช่น อพยพมาจากจังหวัดอื่น อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ถูกหล่อหลอมเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมของชุมชน

ศิลปะท้องถิ่นของชุมชนบ้านหนองต๋อมีหลายแขนงแตกต่างกันไปตามความนิยมและตามกระบวนการของสืบทอดวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละแขนงยังคงมีร่องรอยปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ถึงแม้ศิลปะและวัฒนธรรมเหล่านี้จะถูกกลืนเลือนไปบ้างแต่ยังคงมีผู้สูงอายุที่ยังคงสามารถแสดงให้เห็นว่าศิลปะและวัฒนธรรมเหล่านี้ เคยได้รับความนิยมจากผู้คนในท้องถิ่นเมื่อครั้งอดีต

ในปัจจุบันศิลปะและวัฒนธรรมที่ยังคงมีปรากฏเกิดขึ้นเพื่อให้ลูกหลานได้รับรู้และชื่นชม อาจจะไม่มากเท่าใดนักแต่ก็สามารถเป็นที่ภาคภูมิใจของผู้คนในชุมชน เช่น การใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสาร การประกอบอาหารพื้นบ้าน การทำขนมพื้นบ้าน การทอเสื่อ การบรรเลงดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น

ภาพที่ 21 การประกอบอาหารพื้นบ้าน

ภาพที่ 22 การทอเสื่อ

ภาพที่ 23 การทอเสื้อ

ภาพที่ 24 การทอเสื่อ

ภาพที่ 25 การทอเสื่อ

ภาพที่ 26 ผลิตภัณฑ์ในชุมชน

พื้นที่ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

สถานที่แหล่งข้อมูล : ชุมชนบ้านสายโท 5 ใต้ หมู่ 3 ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ให้ข้อมูล : 1. นางบุปผา มีหนองหว้า ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้สำรวจ : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1. ความเป็นมาของชุมชน

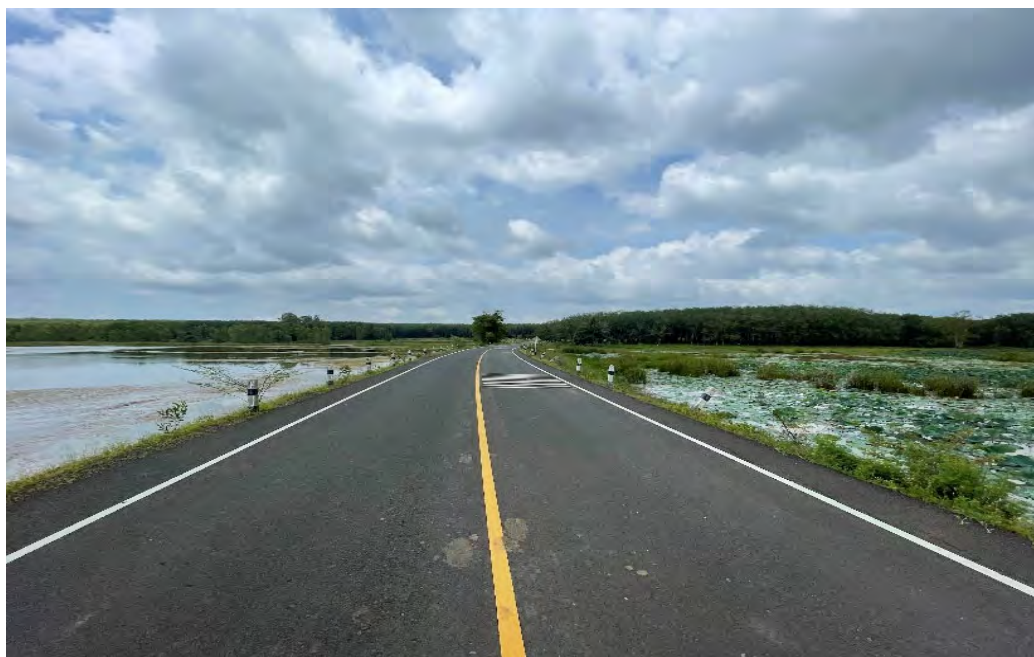
ชุมชนบ้านสายโท 5 ใต้ เป็นหนึ่งชุมชนที่มีพื้นที่บริเวณติดกับถนนสายหลักของอำเภอบ้านกรวด การก่อตั้งหมู่บ้านหรือชุมชนนี้เกิดจากการอพยพเพื่อมาตั้งรกรากอยู่บริเวณปัจจุบัน คนเฒ่าคนแก่เล่าว่าได้อพยพมาจากการเกิดสภาวะความไม่สงบของชุมชน เช่นอพยพหนีกลุ่มเขมรแดง มีการสู้รบกันตลอดเวลา ซึ่งมีร่องรอยของการก่อความไม่สงบคือ ชาวบ้านสร้างกำบังหลบภัย (บังเกอร์) ซึ่งในปัจจุบันไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว

ภาพที่ 28 ศาลาประชาคมหมู่บ้านชุมชนบ้านสายโท 5 ใต้

2. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ชุมชนจะมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใช้หล่อเลี้ยงชุมชนเพื่อการเกษตร และมีการสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้ง และเพื่อให้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

ภาพที่ 29 แหล่งน้ำชุมชนบ้านสายโท 5 ได้

3. วิถีชีวิตชุมชน

ชุมชนบ้านสายโท 5 ได้ มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการทำนาตลอดทั้งปี มีการทำสวนยาง สวนมันสำปะหลัง ชุมชนในท้องถิ่นสื่อสารกันโดยใช้ภาษาท้องถิ่น คือ ภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาเขมร ส่วนอาหารประจำท้องถิ่นคือน้ำพริก (จู้โดง) แกงกะทิ

ภาพที่ 30 สวนยางในชุมชนบ้านสายโท 5 ได้

ภาพที่ 31 แปลงเกษตรในชุมชนบ้านสายโท 5 ได้

4. ประเพณีและความเชื่อ

ชุมชนสายโท 5 ได้ จะมีวัฒนธรรมตามประเพณีและความเชื่อที่เกิดจากการนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งในชุมชนจะประกอบพิธีกรรมตามประเพณีทางศาสนาที่วัดประจำหมู่บ้านคือวัดบ้านสายโท 5 -6 ได้ ซึ่งวัดนี้อยู่ไม่ไกลจากชุมชน ชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดอยู่เสมอในทุกโอกาสทั้งวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากประเพณีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ชาวบ้านยังมีความเชื่อในเรื่องของพิธีกรรมในอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีภายในชุมชนในหลายพิธีกรรม เช่น การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญตามความเชื่อของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน มีการร่วมมือร่วมใจจากกลุ่มสตรีในการทำบายศรี มีการจัดดอกไม้สด มีบุญเบิกบ้าน บุญผะเหวด บุญเทศน์มหาชาติ

ภาพที่ 32 วัดบ้านสายโท 5 -6 ได้

ภาพที่ 33 การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญตามความเชื่อ

ภาพที่ 34 การประกอบพิธีกรรมตามประเพณีทางศาสนา

5. ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศิลปะและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชน ยังคงปรากฏร่องรอยของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม คือ มีการบรรเลงดนตรี มีนักดนตรีประจำหมู่บ้านที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบรรเลงดนตรีพื้นบ้าน ประเภท “แคน”

ศิลปะท้องถิ่นของชุมชนบ้านมีหลายแขนงแตกต่างกันไป เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน หมอเป่า หรือหมอสมุนไพร หมอนวดแผนโบราณ

ภาพที่ 35 หมอสมุนไพรร

บริเวณพื้นที่สวนยางของชุมชนจะมีร่องรอยของโบราณสถานปรากฏอยู่ ซึ่งเป็นปราสาทหินขนาดเล็กที่ยังไม่ได้มีการบูรณะให้สมบูรณ์เท่าที่ควร แต่ยังคงมีร่องรอยของสถาปัตยกรรมที่มีความสวยงามและเกิดจากความเชื่อความศรัทธาของผู้คนในอดีต

ภาพที่ 36 ปราสาทหินขนาดเล็กชุมชนสายโท 5 ได้

ภาพที่ 37 ปราสาทหินขนาดเล็กชุมชนสายโท 5 ได้

ตำบลตาจง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

สถานที่แหล่งข้อมูล : ชุมชนบ้านบุ หมู่ 3 ตำบลตาจง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ให้ข้อมูล : 1. นางสาวละมัย มูรคา
2. นายบุญเลี้ยง สัมสาย
3. นายศิวกร สิมสีดา

ผู้สำรวจ : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1. ความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนบ้านบุ เป็นชุมชนดั้งเดิม ในอดีตมีการตั้งรกรากอยู่บริเวณพื้นที่ปัจจุบัน และมีการเคลื่อนย้ายชาวบ้านจากจังหวัดอื่นเข้ามาอยู่ร่วมในชุมชน เช่น จังหวัดสุรินทร์ ร้อยเอ็ด และจากประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา) เป็นต้น การอยู่ร่วมกันอย่างเหนียวแน่น ก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ

ภาพที่ 38 ชุมชนบ้านบุ

ภาพที่ 39 บริเวณชุมชนบ้านบุ

2. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ชุมชนบ้านบุจะมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใช้หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะการใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และมีการเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้ง และเพื่อให้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

ภาพที่ 39 แหล่งน้ำชุมชนบ้านบุ

ภาพที่ 40 แหล่งน้ำชุมชนบ้านบุ

นอกจากนี้ยังมีหนองน้ำโบราณที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นบ่อน้ำที่มีความสำคัญกับชุมชน ถือเป็นแหล่งน้ำที่มีประวัติความเป็นมายาวนานและมีความเชื่อในสิ่งเร้นลับบริเวณหนองน้ำแห่งนี้ ซึ่งตั้งอยู่ติดกับวัดประจำหมู่บ้าน

ภาพที่ 41 หนองน้ำโบราณ ชุมชนบ้านบุ

3. วิถีชีวิตชุมชน

ชุมชนบ้านบุ มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการทำนาตลอดทั้งปี มีการทำไร่ ทำสวนผัก และมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้ประกอบในกิจกรรมของบ้านเช่น ประกอบการทำนา ประกอบอาหารและการซื้อขาย

ชุมชนในท้องถิ่นสื่อสารกันโดยใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นหลัก คือ ภาษาเขมร ภาษาไทย และภาษาลาวในบางครัวเรือน

อาหารประจำท้องถิ่นคือข้าวเจ้า ปลา แกงขี้เหล็ก แกงกล้วย แกงเผือก

ภาพที่ 42 วิถีชีวิตเกษตรกรรม ชุมชนบ้านบุ

ภาพที่ 43 อาชีพเลี้ยงสัตว์ ชุมชนบ้านบุ

ภาพที่ 44 อาชีพเลี้ยงสัตว์ ชุมชนบ้านบุ

4. ประเพณีและความเชื่อ

ชุมชนบ้านบุ จะมีวัฒนธรรมตามประเพณีและความเชื่อที่เกิดจากการนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งในชุมชนจะประกอบพิธีกรรมตามประเพณีทางศาสนาที่วัดประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดอยู่เสมอในทุกโอกาสทั้งวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ ที่ชาวบ้านยังคงมีการรักษาและสืบทอดเป็นประจำทุกปี คือ ประเพณี “เบ็ญธม” หรือที่เรียกกันว่าเป็นวันสารทใหญ่ ซึ่งประเพณีจะเป็นประเพณีการไหว้บรรพบุรุษประจำบ้าน เพื่อเป็นการปลุกฝังลูกหลานให้เกิดความรักความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้มีพระคุณ

ภาพที่ 45 วัดบ้านบุ

5. ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศิลปะและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชน ยังคงปรากฏร่องรอยของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม คือ มีการแสดง “เรือบั้งเร”

การแสดงเรือบั้งเรของชุมชนบ้านบุนั้นได้รับการสืบทอดมาจากรุ่นปู่ย่าตายาย เมื่อราวพุทธศักราช 2510 ที่ได้เคลื่อนย้ายการตั้งถิ่นฐานของตนมาจากจังหวัดสุรินทร์ และได้นำวัฒนธรรมการเรือบั้งเรมาถ่ายทอดในหมู่บ้านด้วย โดยผู้ที่เป็นผู้ถ่ายทอดทำรำคือ ตายวน บุญทวี สำหรับผู้บรรเลงดนตรี คือ ตาวิเชียร เสาเกลียว และผู้เล่นสากหรือกระทบสากคือ ตาทา เสือประโคน

การแสดงเรือบั้งเรเป็นการรำรำของฝ่ายชาย และฝ่ายหญิง จะประกอบไปด้วยทำรำ 2 จังหวะคือ จังหวะช้าและจังหวะเร็ว การรำจะเริ่มต้นด้วยการรำจังหวะช้าให้ทำนองเพลงจิงมุย ใช้ทำรำที่เรียกว่ามะลิปโตง ต่อจากเพลงทำนองจิงมุยแล้วจะรำทำนองเพลงจิงปริ ใช้ทำรำจากแม่ท่าของรำวงมาตรฐาน และการรำจะปิดท้ายด้วยการรำทำนองลา เรียกว่า “เลี้ยว” เป็นเพลงที่ใช้บรรยายด้วยบทร้องที่กล่าวถึงการจากลาของการแสดง

โอกาสในการแสดงของเรือบั้งเรคือการว่างเว้นจากการทำนา ช่วงปีใหม่ไทยหรือช่วงตรุษสงกรานต์ โดยจัดการแสดงที่ศาลากลางหมู่บ้าน เป็นต้น

ภาพที่ 46 นักดนตรีเรียมอันเร

ภาพที่ 47 นักดนตรีเรียมอันเร (ตาบุญเลี้ยง ส้มสาย ผู้ทำหน้าที่กระทบสาก)

พื้นที่ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

สถานที่แหล่งข้อมูล : ชุมชนบ้านบุญช่วย หมู่ 13 ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ให้ข้อมูล : 1. นายขจรยศ วิชะระโชค
2. คณตาเสมียน แพงเจริญ

ผู้สำรวจ : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1. ความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนบ้านบุญช่วย เป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางท้องทุ่งที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม บรรยาการร่มรื่นและยังคงรักษารูปแบบการสร้างอาคารบ้านเรือนจากอดีต ชุมชนบ้านบุญช่วยจะมีการตั้งรกรากที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่แบบดั้งเดิมมาก่อนแล้วและอาศัยอยู่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ชุมชนแห่งนี้ยังคงรักษาวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างเข้มแข็งเรื่อยมา

ชุมชนแห่งนี้ใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารคือ ภาษาเขมร และภาษากลางเพื่อการสื่อสารกับบุคคลชุมชนอื่น หรือภาษาราชการสำหรับการประสานงานติดต่อกับหน่วยงานราชการและสถานศึกษา

ภาพที่ 48 ชุมชนบ้านบุญช่วย หมู่ 13

ภาพที่ 49 ชุมชนบ้านบุญช่วย หมู่ 13

2. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ชุมชนบ้านบุญช่วย จะมีบริเวณพื้นที่หรืออาณาเขตที่ติดต่อเชื่อมโยงกัน โดยมีถนนสายหลักที่เป็นทางเชื่อมในหมู่บ้านเพื่อเดินทางไปมาหาสู่กันและการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกัน ชุมชนจะมีการอยู่ร่วมกันโดยอาศัยวิถีชีวิตผ่านการอาศัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเช่น ลำธารสายหลักหรือคลองน้ำสายหลักที่ใช้หล่อเลี้ยงชาวบ้านเพื่อการเกษตร และการดำรงชีวิต

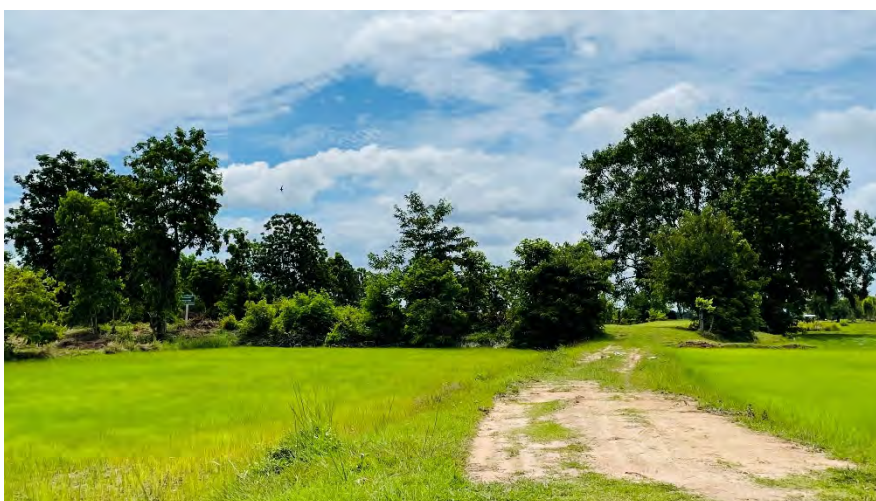
ภาพที่ 50 แหล่งน้ำชุมชนบ้านบุญช่วย

ภาพที่ 51 แหล่งน้ำชุมชนบ้านบุญช่วย

3. วิถีชีวิตชุมชน

ชุมชนบ้านบุญช่วย มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีอาชีพรองอื่น ๆ มี การทำนาปี การทำนาปรัง การเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งาน หรือเอาไว้อขาย การปลูกผัก เพื่อใช้ในการ ประกอบอาหาร และการดำรงชีวิตต่าง ๆ ของชาวบ้าน ล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำ เกษตรกรรม

ภาพที่ 52 อาชีพเกษตรกรรม

ภาพที่ 53 อาชีพเลี้ยงสัตว์

ภาพที่ 54 อาชีพเลี้ยงสัตว์

ชุมชนบ้านบุญช่วยนอกจากจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมแล้ว ยังมีอาชีพรองอื่น ๆ เพื่อการดำรงชีวิตและการสืบทอดทางวัฒนธรรม เช่น การทอผ้า เป็นต้น ชาวบ้านจะนิยมทอผ้าไว้ใช้เอง นอกเหนือจากการใช้ผ้าที่ทอมือเองแล้วก็ยังมีการทอผ้าเพื่อจำหน่ายหรือการทอเพื่อส่งออกไปยังแหล่งอื่นเพื่อส่งเสริมธุรกิจในครัวเรือนอีกด้วย

ภาพที่ 55 การทอผ้า

4. ประเพณีและความเชื่อ

ชุมชนบ้านบุญช่วยมีวัฒนธรรมตามประเพณีและความเชื่อที่เกิดจากการนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งในชุมชนจะประกอบพิธีกรรมตามประเพณีทางศาสนาที่วัดประจำหมู่บ้าน ซึ่งวัดนี้อยู่ไม่ไกลจากชุมชน ชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 56 ประเพณีทางศาสนา

ภาพที่ 57 สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ภาพที่ 58 วัดบุญช่วย

สิ่งที่ชาวบ้านยังคงยึดถือ ยึดมั่นและให้ความเคารพนับถือคือการไหว้ศาล ที่เป็นแหล่งที่ตั้งของเสาหินโบราณ มีความเชื่อว่าเป็นเสาหินศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านนิยมกราบไหว้บูชาตามความเชื่อความศรัทธาอย่างเหนียวแน่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งใกล้ ๆ บริเวณของศาลจะมีบ่อน้ำที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเคารพนับถืออีกด้วย

ภาพที่ 59 เสาหินศักดิ์สิทธิ์

ภาพที่ 60 โบราณวัตถุ

นอกจากประเพณีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ชาวบ้านยังมีความเชื่อในเรื่องของพิธีกรรมที่สร้างขวัญและกำลังใจรวมทั้งเป็นความเชื่อส่วนบุคคลและถือเป็นประเพณีสำคัญของชุมชนที่เมื่อมีงานทุกโอกาสจะต้องประกอบพิธีเรียกขวัญและกำลังใจ ที่เรียกว่า หมอขวัญหรือ “ฮาวปลึง”

ภาพที่ 61 หมอขวัญหรือ “ฮาวปลึง”

5. ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศิลปะและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชน มีการปรากฏร่องรอยของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชน คือการแสดงการฟ้อนรำการแสดง “ตรจ” ซึ่งเป็นการแสดงที่เน้นการร้องการรำตามทำนองและจังหวะของคนตรี เป็นการแสดงที่นิยมแสดงในช่วงสงกรานต์หรือที่เรียกว่าตรุษสงกรานต์ การแสดงดังกล่าวมีการสืบทอดมาจากรุ่นปู่ย่าตายาย มีการเน้นทักษะการร้องที่เป็นสำเนียงเขมรท้องถิ่น

พื้นที่ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

สถานที่แหล่งข้อมูล : ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์ หมู่ 9 ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ให้ข้อมูล : คุณครูวิสุทธิ์ ใจแก้ว

ผู้สำรวจ : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1. ความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์ เป็นชุมชนที่มีแหล่งโบราณสถานตั้งอยู่ในชุมชน คือ ปราสาทหนองหงส์ มีลักษณะเป็นปราสาทก่ออิฐตั้งเรียงกันสามหลังบนฐาน องค์ปราสาทหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้านหน้าปราสาทองค์ทิศใต้มีอาคารบรรณาลัยหรืออาคารห้องสมุดตั้งอยู่ รูปแบบศิลปกรรมปราสาทตรงกับศิลปะแบบบาปวน กำหนดช่วงอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 ปราสาทหนองหงส์ตั้งอยู่ห่างจากสันเขื่อนประมาณ 900 เมตร

ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทยลาว ไทยเขมรในการสื่อสาร และมีภาษากลางสำหรับการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของทางราชการ

ภาพที่ 62 ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์

2. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ชุมชนบ้านปราสาทหนองหงส์มีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม สวยงามท่ามกลางแหล่งของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ประกอบไปด้วยเนินเขา ป่าไม้ธรรมชาติ เขื่อนกักเก็บน้ำ ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนและพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

ภาพที่ 63 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

3. วิถีชีวิตชุมชน

ชาวบ้านปราสาทหนองหงส์ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากเป็นแหล่งที่ตั้งท่ามกลางธรรมชาติและมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นสถานที่สำคัญ นอกจากนี้ชุมชนยังมีการสร้างรายได้หรือการสร้างแหล่งอาชีพที่เกิดจากการนำศาสตร์ทฤษฎีของพระราชามาใช้ในรูปแบบของโคกหนองนาโมเดล แปลงนาสาธิต นาพระเทพฯ เป็นต้น ที่ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมที่เรียกว่า หว่านวันแม่ เกี่ยววันพ่อ เป็นต้น

ชุมชนจะอาศัยอยู่ใกล้สถานที่สำคัญหลายแห่งเช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เชื้อนกักเก็บน้ำชลประทาน เป็นต้น

ภาพที่ 64 โคกหนองนาโมเดล

ภาพที่ 65 โคกหนองนาโมเดล

4. ประเพณีและความเชื่อ

ชุมชนยังคงรักษาประเพณีที่สำคัญของตนเองอย่างเข้มแข็ง มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี เช่น วันสารท งานบุญบั้งไฟ บุญเบิกบ้าน งานศาลเจ้าพ่อหนองหงส์ งานลอยกระทง งานสงกรานต์ เป็นต้น

ภาพที่ 66 ศาลเจ้าพ่อหนองหงส์

5. ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ชุมชนหนองหงส์มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานประเพณีของท้องถิ่น มีการร้องรำ ทำเพลง เล่นดนตรี มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างชุมชนชาวไทยลาว ไทยเขมรและชุมชนชาวจีน กิจกรรมต่าง ๆ จะแบ่งเป็นคุ้ม เช่น คุ้มวัดเหนือ คุ้มวัดใต้ คุ้มวัดป่า เป็นต้น

ภาพที่ 67 วัดปราสาทหนองหงส์

